Trhačka zubů

Franz-Olivier Giesbert

ARGO

Trhačka zubů

Franz-Olivier Giesbert

Z francouzského originálu
L'Arracheuse de dents,
vydaného nakladatelstvím Gallimard v roce 2016,
přeložil Jan Seidl.
Obálku navrhla Jana Kloučková Kudrnová.
Graficky upravil Libor Batrla.
Odpovědný redaktor Ladislav Šerý.
Jazykové korektury Ludmila Böhmová.
Technická redaktorka Saša Švolíková.
Vydalo nakladatelství Argo,
Milíčova 13, 130 00 Praha 3,
www.argo.cz,
roku 2017 jako svou 3 271. publikaci.
Vytiskla Těšínská tiskárna.
Vydání první.

ISBN 978-80-257-2168-1

Naše knihy distribuuje knižní velkoobchod Kosmas
Sklad: Za Halami 877, 252 62 Horoměřice
Tel.: 226 519 383, fax: 226 519 387
E-mail: odbyt@kosmas.cz
www.firma.kosmas.cz

Knihy je možno pohodlně zakoupit v internetovém knihkupectví www.kosmas.cz

1

Papoušek v mé kapse

TERITORIUM DAKOTA, 1876.

Šťastný, kdo ví, zda je muž, či žena. Já to nevím a je mi to dokonale jedno. Močím vestoje jako mužský, miluju kořalku a rychle se rozčílím, a může to dojít tak daleko jako minulý rok, kdy jsem při odchodu z baru zabila jednoho nešťastníka, který mi řekl, že jsem „starý blázen".

Vrazila jsem do něj, to se stává. Když jsem se mu omluvila, ošklivě se na mě podíval a zopakoval: „Starej blázne, zkurvysynu, sračko." Nedal mi na výběr. Vytáhla jsem bouchačku a střelila do té hromady, což je vzhledem k jeho břichu odpovídající popis.

Chlap zavrávoral a opřel se o stěnu baru s výrazem, který mi neudělal dobře. Směs nenávisti, pohrdání a hrozby. Zachrčel nějaká klokotavá slova, kterým jsem nerozuměla, ale která vůči mně určitě nebyla vlídná. Tak jsem zamířila na hruď a on se svalil naznak do kaluže bláta.

„Hovado," pravila jsem a vzala roha.

Svého činu jsem litovala. Kdyby mně ten ňouma prostě jen řekl, že jsem „stará kůže", určitě bych ho nechala naživu. Jakmile je nadávka v ženském rodě, nezdá se mi tak urážlivá. I když té definici vždy neodpovídám, ráda se považuji za to, co jsem – za ženu.

Milující ženu. V životě jsem poznala všechny druhy mužů. Krásné, bohaté, snílky, mocné, blbce. Nikdy jsem se nesnažila si je udržet. Je mi jasné, že žádný samec na světě neovládá snadno svůj nástroj, který je věčně neposedný a myslí místo něj. Já byla podobná. Když si dáte každý den stejný zákusek, brzo se vám začne zajídat. I kdyby to byla moje oblíbená mléčná rýže, již zpopularizoval svatý Ludvík, který měl čich ve všech oblastech.

Láska je jako mléčná rýže. Aby se jí člověk nepřejedl, musí stále střídat příchutě. Karamel, čerstvou jahodu, brusinkovou šťávu, morušový džem nebo javorový sirup, rozhodování může být těžké. Ale polykat stále stejná jídla je k ničemu. Právě tato vůle k obnově ze mě udělala ženu, která střídá muže, než moje tělo začalo milence děsit a začali si klást podmínku, že na mně budou rajtovat, jenom pokud nic neuvidí, tedy v naprosté tmě.

Když si dovedete domů muže a chce po vás, jakmile se začnete svlékat, ať sfouknete svíčky, znamená to, že máte za sebou jistý mezník – z lásky vyprchala poezie, stala se čímsi triviálním, jakýmsi smutným sportem. Už dlouho mi nikdo neřekl „Jsi krásná", nebo dokonce „Miluji tě".

Navzdory zdání jsem velmi citlivá. Žiji s pěknými vzpomínkami v hlavě a zelenou andulkou se žlutými odlesky ve vnitřní kapse saka, které mám pošito třásněmi z kůže koz ze Skalistých hor. Od té doby, co pracuji v armádě, pouštím andulku ven jenom ráno a večer, kdy jí dám napít a nazobat, aby o tom ostatní z pluku nevěděli. Nechci nic riskovat – náš velitel generál Custer nemá zvířata rád. Toho prokletého dne, kdy jsme vyrazili na trestnou výpravu proti indiánům, dokonce jednomu seržantovi nařídil, aby zabil opuštěné štěně, které jeden voják našel na cestě a vzal v plátěném pytli s sebou. Byla to koule bílých chlupů s dvěma černýma očima uprostřed. Všichni vojáci ho zbožňovali. „Nic takového tu nebude!" řval Custer. „Jsme armáda, ne cirkus!"

Moje andulka pochopila, že když ji mám v kapse, nemá nic říkat, ale když se vzdálím z ležení, aby se mohla proletět na volném vzduchu, vždy to dožene. Moc ráda poslouchám, jak brebentí, i když se nikdy nic zajímavého nedozvím: „To je krásný den, zvony zvoní, dala bych si ráda skleničku, ale musím si ostříhat vlasy. Když odejdeme, ty šibalko, kdopak se bude starat o kočku?“

Je posedlá dvěma věcmi – mým kloboukem („Kdo mi může říct, kde mám klobouk?“) a jablky, jejím nejoblíbenějším ovocem („Může mi někdo přinést jablko?“). A také mě upozorňuje, že mám návštěvu, kdy napodobuje zvuk zvonku.

Na počet zesnulé francouzské královny, světice a mučednice, jsem ji pojmenovala Marie Antoinetta, ale to je asi příliš těžké vyslovit, a tak se andulka rozhodla, že se bude jmenovat Kiki, což je přezdívka, která nevystihuje její přirozenou vznešenost, tak akorát pro chůvu. Protože je to svého druhu aristokratka. Málokdy jsem viděla bytost s tak elegantním držením těla. I když je dole, mám pocit, že se na mě dívá svrchu. Zbožňuji, když mi dává pusinky. Stačí, abych ji poprosila, a ona začne svým červeným jazýčkem hledat za rty ten můj.

Jeden odborník na ptáky mi tvrdil, že Marii Antoinettě je třináct let, což je na andulku dost vysoký věk. Jsem jako ona – vždy jsem vypadala mladší, než kolik mi bylo podle křestního listu. Tak si to žádá láska. Láska ke světu, k Marii Antoinettě i k ostatním. Láska v doslovném i přeneseném smyslu.

A je to také díky mojí ironické povaze. Někdy mě až bolí koutky úst, jak se smíchy roztahují. Jsem si jistá, že jsem se smála už v matčině břiše. Jednou mi řekla, že když se mnou byla těhotná, stále jsem sebou třásla. Vím, že to nebylo strachem, ale dobrou náladou.

Na rozdíl od toho, co se říká, je stáří nejkrásnější věk života. Škoda že končívá špatně.

*

Moje paměti nezačínají 25. června 1876 proto, že to je den katastrofy pro Spojené státy americké. Začít tímto datem jsem chtěla proto, že jsem velmi hrdá, co jsem toho dne udělala.

Bylo ráno a ve vzduchu už bylo plno much. S bandou surovců v modrých kabátech a klobouc ích jsem na koni projížděla kopci Black Hills v západní Dakotě, jižně od kanadské hranice. Na mě byla cesta příliš rychlá. Připadalo mi, že mám místo páteře hrad z písku, který se každou chvíli zhroutí, a to nemluvím o kolenou.

Musela jsem se zastavit. Řekla jsem kapitánovi, že potřebuji sesednout a chvíli si odpočinout, později je dojedu.

„Ukrutně mě bolí záda."

„To je důkaz, že nejsi mrtvá."

Byli jiní nýmandové, kteří zařvali i z menších příčin, ale mám jedno pravidlo: nikdy neútočím na představitele zákona nebo veřejné moci. Protože jsem navíc v noci nezamhouřila oko, nebyla jsem ve stavu, abych se mohla s tím blbcem pouštět do diskuse.

Mentálně se cítím stále na dvacet. Ale když se podívám do zrcadla, popadne mě zděšení. Třebaže přišla léta a pokryla mě vráskami a bradavicemi, jsem téměř ve sto letech živoucí urážka medicíny. Když se mě ptají na tajemství dlouhověkosti, odpovídám:

„Milovat život, ovoce a zeleninu. Žádné maso ani melancholii."

Mimo klouby, obratle a kolena mi všechno slouží. Duševní kondice, kyčle, ruce, střeva, a dokonce i zuby a vlasy, i když těch ubývá. Slouží mi všechno, včetně té věci mezi nohama, která je ještě trochu neklidná a která mi kdysi dávala tolik rozkoše. V posledních dnech se mi nepřipomněla. Koňský hřbet jí nesvědčí, a pak – ani v mých nejlepších letech by mě žádný z těch šesti set čtyřiceti sedmi mužů sedmé kavalerie americké armády, které velel generál Custer, nepřitahoval. Byly to živé mrtvoly.

Všichni měli unavený pohled řezníků po porážce skotu, což se rozumí samo sebou, když má člověka na povel taková postava jako

George Armstrong Custer. Jakkoli byl náš velitel charismatický, bylo v jeho ostře řezané tváři cosi zneklidňujícího. Třebaže by se svou andělskou čupřinou mohl dostat rozhřešení i bez zpovědi, byla z něj cítit smrt, kterou bez přestání rozséval a sklízel. Byl to hrdina občanské války – v čele michiganské jízdní brigády byl strůjcem několika rozhodujících vítězství nad Jižany. Jemný jako grizzly s tesáky. Demokrat. Nesnáším demokraty.

*

Jestliže máte pocit, že příliš odbočuji, nebojte se. Brzy se vrátím, kde jsem přestala, a vylíčím vám svou siestu v Black Hills 25. června 1876, než nadešlo velké fiasko U. S. Army. Mezitím vám musím vysvětlit, jak jsem se ocitla pod velením generála Custera.

Několik dní předtím, když jsem se nalévala pivem U Otta, což je bar v Bismarcku na břehu Missouri v teritoriu Dakota, pár kroků od mého domu, se Custer posadil k baru vedle mě a poručil si whisky. Vzpomínám si, že se zdál velmi unavený, jako někdo, kdo od narození nespal. Měl sako z daňčí kůže a klobouk s širokou krempou, zpod něhož se vlnily dost dlouhé vlasy. Jak usrkával, chvíli mě pozoroval a pak řekl:

„Vy si máte co vyčítat?“

Bylo to na mně tak vidět, že jsem se roztřásla. Nevěděla jsem, co je to za chlapa. Ale hned jsem pochopila, že jde o vysokou šarži ve dvou oblastech – armádě a alkoholu. Když jsem s nevinným úsměvem zavrtěla hlavou, zhluboka si povzdechl.

„Ale no tak,“ nenechal se odbýt, „jsem si jistý, že jste v životě provedla spoustu nepěkných věcí.“

Chvíli jsem váhala a pak odtušila:

„Plno.“

„Oho, vy to přiznáváte...“

„Žít už samo o sobě znamená zabíjet...“

Zvedla jsem ukazováček jako dítě, které se chce na něco zeptat:

„Jak vám mám říkat? Generále, nebo plukovníku?“

„Jak chcete,“ odpověděl skromně. „Jsem podplukovník pravidelné armády, ale u dobrovolníků generál.“

To už jsem věděla, kdo to je. Siouxové mu říkali Long Hair Custer.

„Bude mi ctí stisknout ruku generálu Custerovi.“

S širokým úsměvem mi potřásl pravicí, čímž mi rozebral kůstky v zápěstí. Okouzleně jsem se představila:

„Lucile Bradsocková. Největší specialistka na Siouxe v tomhle kraji. Mluvím plynně jejich jazykem a znám všechny jejich zvyky. Kdybyste někdy potřeboval moje služby, mám tady vedle obchod.“

„Beru na vědomí.“

Načež se mi Custer zahleděl zpytavě do očí:

„Vidím na vás, že jste tvrdá jako kámen a zabila jste hodně lidí. Nebo se pletu?“

„Pletete se. Ledaže byste mluvil o masakrech, které má člověk na svědomí, když jde po zemi. O všech drobných tvorech a stéblech trávy, které nohama nechtě drtíme na kaši.“

„A čas od času taky nějakého žebráka, což? Cítím z vás jakousi provinilost.“

„Když je někdo tak starý jako já, cítí pořád nějakou vinu. Jestli se toho jednou dožijete, sám uvidíte – člověk nechal cestou tolik lidí v příkopě.“

Custer chvíli vypadal, že přemýšlí, a pak ponořil zrak do sklenice whisky. Když jsem odcházela, sotva zvedl oči.

2

Muž s ohněm na čele

Manfred se vydařil, jak se říká o krůtách, když pěkně prospívají. Musím uznat, že nad jeho královským břichem a buclatým pozadím se mi sbíhaly sliny. Mívala jsem dokonce chuť ho všude zulíbat.

Jak jsem byla s přibývajícími léty sama čím dále více vyhublá, často mě přitahovali tlustí muži, ale museli být o mnoho mladší než já. To byl Manfredův případ. Byl to bělovlasý šedesátník, o osmatřicet let mladší než já, neměl ženu ani děti.

Byl poštmistrem města Bismarcku. Téměř bezvousý, světlovlasý muž s velkýma nebesky modrýma očima, vždy voněl kolínskou. Pokaždé, když mi přišel dopis, mi ho Manfred přišel doručit do vlastních rukou s onou germánskou směsí hrubosti a jemnosti, která mě smiřovala s muži.

Když jsem snívala o tom, že se budu naposledy milovat, vždy to bylo s mým poštmistrem. Stejně jako se mi zježily chlupy, když jsem onoho dne potkala generála Custera, roztávala jsem jako zamilovaná holčička pokaždé, když jsem viděla Manfreda. Jako toho rána, kdy mi s našpulenou pusou přinesl dopis, který změnil můj život.

Pokaždé, když jsem zblízka cítila jeho dech, upírala jsem na něj nehybný pohled vařeného hada a snila jsem o tom, že se uráčí zvalchovat mě a dát mi co proto. Promiňte mi to, ale ve stáří má člověk právo na všechno, a k tomu patří i právo všechno říci.

Manfred byl to jediné, co mě v Bismarcku drželo. Je to město o několika tisících duší, které se rychle rozrůstalo od té doby, kdy k nám přijela první lokomotiva po transkontinentální dráze, která se tehdy stavěla a přivezla nové druhy obyvatel, jako byli hledači zlata, kteří se poznali podle vzrušeného a tupého výrazu. Měsíčně se přistěhovalo několik rodin. Někdy to byli Skandinávci. Často Němci, jako můj poštmistr. Měli velmi dobré vychování, tím se lišili od Irů. Při jídle ale díky svým zvučným hlasům nikdy nezůstali nepovšimnuti – tito lidé se stravovali tučně a hlučně.

Němce mám moc ráda. Vědí, co kam patří. Dovezli k nám svoje pivo, klobásy a žitný chleba a zároveň svůj smysl pro organizaci – sotva bylo město založeno, už mělo školu, presbyteriánský kostel a místní plátek *Bismarck Tribune*. A to nemluvím o chovu prasat.

Nepila jsem už jen vinné střiky, ale také hodně piva. U nás bylo všechno poněmčené – když bylo město v roce 1872 založeno, jmenovalo se Edwinton po hlavním inženýrovi společnosti Northern Pacific Railway. Napřesrok bylo přejmenováno na Bismarck na počest německého kancléře, který byl tehdy u moci, s cílem přilákat jeho krajany, kteří neměli pověst takových lenochů jako ostatní.

*

Ten dopis byl odeslán z Nantucketu ve státě Massachusetts. Hned jsem poznala písmo – patřilo mé staré přítelkyni Élisabeth Lamourettové:

„Milá Lucile,
žádala jsi mě, abych tě varovala, kdyby se někdy něco takového stalo. Stalo se to včera večer – ten muž zabouchal na dveře, když jsem se chystala k večeři. Je to silný chlap s krevnatými tvářemi a tlustým knírem. Říká, že je komisař a že se jmenuje Théodore

Lambrune. Chybí mu pravý malíček a na čele má oheň, vypadá to jako skvrna od vína. Nesl plátěný koš přikrytý šátkem, ten odhrnul a nabídl mi, ať s ním popiju a pojím. Měl tam šunku, sýry a hlavně dvě lahve pauillackého vína, řazeného podle úřední klasifikace vín, vypracované na žádost Napoleona III., mezi přívlastková vína z oblasti Bordeaux. Takové pozvání se neodmítá. Nemusím ti povídat, že jsme obě lahve vypili v rekordním čase a museli večeři dokončit s mizerným patokem, který jsem měla doma. Pak se mě snažil oblbnout a vyprávěl mi, že tě hledá jménem nějakého notáře z Caen, že jsi prý jediná a poslední dědička velkého jmění. Nevěřila jsem mu a řekla jsem, že tě neznám. Nato vytáhl z kapsy tři dopisy, které jsem ti poslala, když ses tenkrát před dávnou dobou vrátila do Evropy a bydlela jsi v Paříži v ulici du Mail. Načež spustil jinou písničku a začal na tebe žalovat. Tvrdil mi, že ho posílá ministerstvo vnitra, aby tě dovezl zpátky do Francie a mohli tě soudit kvůli několika vraždám. Dal mi seznam tvých obětí a řekl, že jsi jedna z nejhledanějších osob ve Francii a že bych měla nárok na tučnou odměnu, kdybych mu poskytla informace, které by tě umožnily – podle jeho slov – ‚lokalizovat'. Ptal se mě taky, zda vím o nějakém důležitém dopise, který napsala nějaká historická osobnost a který je prý v tvém držení – obsahuje prý státní tajemství.

Nechci tě komandovat, drahoušku, ale myslím, že bys měla zmizet.

S neutuchající láskou
Tobě oddaná Élisabeth"

V obálce byl ještě jeden lístek a na něm pár spěšně naškrábaných řádek:

„Cestou na poštu jsem v dálce na ulici zahlédla toho muže se skvrnou na čele. Myslím, že tušil, že ti napíšu, a čeká na mě, aby se dopisu zmocnil. Otočila jsem se dřív, než si mě všiml, a dopis jsem dala jedné známé kadeřnici, aby ho na poště podala místo mě. Dávej na sebe pozor, drahoušku. Ten chlap mě děsí."

Udělal něco komisař Lambrune Élisabeth Lamourettové? Byla ještě naživu? Podívala jsem se na Manfreda tak divně, že se raději vypařil jako pára nad hrncem.